

РЕЦЕНЗІЯ

декана юридичного факультету, доктора юридичних наук, професора кафедри публічного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Вдовічена Віталія Анатолійовича

на дисертаційне дослідження Степенюка Олега Григоровича

на тему: «Герман Даубеншпек і матеріально-правова реляційна техніка»,

подане на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за

спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Виникає реляційна техніка як відгук на потребу здійснення колегіального правосуддя в той час, коли воно було ще письмовим. Перехід до усного правосуддя, який, наприклад, в Німеччині відбувався впродовж XIX-го століття, міг би привести до зникнення реляційної техніки, але цього не відбулося. Водночас метаморфоза письмовий/усний процес вплинула певною мірою на загальну структуру реляційної техніки. Вияснити те, як це відбувається, є актуальною темою для дослідження, оскільки реляційна техніка, з одного боку, імпліцитно присутня і в Україні, а з іншого боку, вона викликає останнім часом все більший експліцитний інтерес. При цьому питання історії і/або теорії реляційної техніки досліджувала доволі численна група авторів. Предметом їхнього зацікавлення могла бути як реляційна техніка в широкому розумінні, так і реляційна техніка у вузькому розумінні, тобто експертний стиль опрацювання правової справи. Інколи реляційна техніка становила інтерес в цілому і загалом, тобто і в широкому, і в вузькому розумінні.

В останньому випадку (вузьке розуміння) і варто відзначити дисертаційне дослідження О. Г. Степенюка, який об'єднує під заголовком матеріально-правова реляційна техніка як окремі питання реляційної техніки в широкому розумінні, так і всі питання реляційної техніки у вузькому розумінні.

Реляційна техніка в широкому і вузькому розумінні використовується в останні десятиліття в навчальній практиці Німеччини. Така техніка в обох варіантах, звісно, заслуговує на ретельну увагу в Україні, про що свідчать публікації таких авторів, як: П. Заттельмахер, В. Зірп, В. Шушке, П. Катко, Л. Гуссек, К.-Ф. Штукенберг, Е. Шнайдер, Ф. Ранієрі, Р. Алексі, К. Ларенц, М. Павчнік, Я. Шредер, Й. Рюкерт, Б. Віндшайд, Д. Медікус, Є. Ерліх, Я. Шапп, С. І. Максимов, А. А. Козловський, В. В. Трутень, Р. А. Майданик, А. Г. Павлюк, О. М. Балинська, М. Бліхар, В. Бліхар, Н. А. Гураленко, О. В. Щербанюк, В. А. Вдовічен, В. Г. Савчук та ін.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі теорії права та прав людини Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, відповідно до плану наукових досліджень кафедри в рамках кафедральної тематики: «Захист прав людини»/«Protection of human right» (Номер державної реєстрації: 0121U109357).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації. Здобувач показав належний рівень теоретичної підготовки, про що свідчать обґрунтовані положення, які виносяться на захист. Зокрема, ним визначено поняття реляції як вибіркової комбінації документів (доповідь (рефрат), експертний висновок (вотум), присуд (децизія)), які можуть складатися в процесі підготовки розгляду справи колегією суддів, та реляційної техніки як методики підготовки реляції. Побудовано періодизацію реляційної техніки як такої, а саме: класичний (старий) період триває – приблизно, якщо зважити на мнемотехнічні застереження, – з 1500 по 1850 рік, перехідний – з 1850 по 1930 рік, а сучасний – з 1930 року донині. При цьому охарактеризовано творчий доробок Г. Даубеншпека та редакторів його посібника з реляційної (і децизійної) технік. Введено в науковий обіг поняття емансипації, а також редукції і деверсифікації реляційної техніки, а також запропоновано періодизацію історії експертного стилю як форми матеріально-правової реляційної техніки, та введено розрізнення запозичення реляційної техніки, а саме рецепції, адаптації й розвитку реляційної техніки. Показано співвідношення аналітично-нормативно-емпіричного тріалізму та аплікаційного дуалізму, під яким запропоновано розуміти дві форми застосування матеріального права (субсумція і зважування).

Висновки до розділів і всієї роботи свідчать про завершеність дослідження, наявність підстав для запозичення реляційної техніки в Україні, коли враховується не тільки статика, але й динаміка реляційної техніки, коли поряд із класичною реляційною технікою формується похідна реляційна техніка, тобто експертний стиль опрацювання правової справи.

Теоретичні положення й висновки, сформульовані в дисертаційному дослідженні, знайшли своє відображення у тринадцяти наукових працях, зокрема у трьох наукових статтях у фахових виданнях України з юридичних наук, одній праці, яка додатково відображає наукові результати дисертації, а також у дев'яти збірниках тез або публікаціях матеріалів науково-практичних конференцій.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Дисертаційне дослідження Степенюка Олега Григоровича, на основі синтезу реляційної техніки як такої, експертного стилю, теорії юридичної аргументації і загальної теорії права, вирішує

проблему застосування матеріально-правової реляційної техніки в сенсі Германа Даубеншпека.

Позитивно оцінюючи цю роботу, варто також відзначити деякі положення та непорозуміння концептуального й термінологічного характеру, що потребують додаткового пояснення та обґрунтування:

1. В роботі постулюється загальний дуалізм реляційної техніки як ретроспективне відношення стандартної реляційної техніки та емансипованого експертного стилю опрацювання правової справи і показано, що в частині знаходження та застосування матеріального права такий дуалізм сьогодні має мізерне значення. Проте, без відповіді залишилося питання про те, як згаданий дуалізм проявляв себе тоді, коли працював Герман Даубеншпек, тобто на рубежі XIX-го і XX-го століть.

2. В історико-критичній частині дисертації згадуються внески П. Заттельмахера і В. Зірпа в розвиток стандартної реляційної техніки, – претензія реляційної техніки бути матеріально-правовим робочим методом (П. Заттельмахер) і поновлення в правах субсумції (В. Зірп). Проте, докладно це питання не розглядається, хоча воно заслуговує на належну увагу.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Тестових запозичень, без належного посилання на відповідне джерело та інших порушень академічної доброчесності, не виявлено. Протоколом контролю оригінальності дослідження (перевірку наявності текстових запозичень виконано в антиплагіатній інтернет-системі Unicheck, дата перевірки – 13.10.2023 р.) встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно. Відсоток схожості – 3,38%.

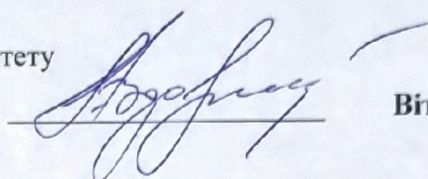
Оцінка відповідності дисертаційного дослідження встановленим вимогам. Дисертаційне дослідження на тему: «Герман Даубеншпек і матеріально-правова реляційна техніка», подане Степенюком Олегом Григоровичем на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 081 Право, є актуальною, завершеною і самостійною працею. Мета, поставлена у дослідженні, - досягнута, що свідчить про вміле використання методологічного інструментарію. Висновки, сформульовані в роботі, мають наукову і практичну цінність.

Дисертація відповідає вимогам, встановленим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ №431 від 21.03.2022 р.), зокрема пунктами 6-9 Порядку.

Дисертація Олега Григоровича Степенюка «Герман Даубеншпек і матеріально-правова реляційна техніка» може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій раді для здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право.

Офіційний рецензент:

декан юридичного факультету,
доктор юридичних наук,
професор кафедри публічного права
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича



Віталій ВДОВІЧЕН

Підпис *Вдовиченко В.* засвідчую
Учений секретар Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
Сидорова Н. С.
Л. П. Мисюнара

